

Vegetační změny českých nížinných lesů během posledních desetiletí

Martin Kopecký

ABSTRAKT

Cílem mé práce bylo zjistit změny ve druhové diverzitě a složení typických nížinných lesů v České Republice. K tomu jsem použil metodu spočívající ve srovnání ploch na kterých byla vegetace poprvé zaznamenána před desítkami let a znovu poté, co byly tyto plochy v nedávné době opětovně dohledány.

Nejprve jsem se zaměřil na ověření předpokladů použité metodiky. Historické plochy jdou většinou v terénu lokalizovat jen s určitou mírou nejistoty, což může teoreticky zkreslovat zjištěné vegetační změny. V prvním článku jsme proto zkoumali, zda se zjištěné změny ve vegetaci liší mezi nepřesně a přesně lokalizovanými plochami. Zjistili jsme, že změny jsou plně srovnatelné mezi oběma typy ploch. Výsledky studií založených na nepřesně lokalizovaných plochách lze proto považovat za věrohodné.

Metodu založenou na opakovaném záznamu vegetace na nepřesně lokalizovaných plochách jsme použili v druhém článku, kde jsme zkoumali změny vegetace dubových lesů v Milovickém lese. Hlavním zjištěním je výrazný pokles druhové diverzity vegetace a posun v druhovém složení od vegetace teplomilných dubových lesů k vegetaci mezofilních lesů. Druhy, které v čase nejvíce ubyly, jsou zároveň druhy ohrožené vyhynutím v celé České republice. Jako hlavní příčinu těchto změn jsme identifikovaly změnu ve způsobu obhospodařování lesa, který byl do druhé světové války obhospodařován jako pařezina. Po druhé světové válce bylo ale pravidelné pařezení opuštěno a právě to pravděpodobně způsobilo pozorované změny.

Ve třetím článku jsme zjišťovali, které procesy jsou zodpovědné za vegetační změny po opuštění pařezení v nížinných lesích. Pomocí nově vyvinuté analýzy jsme zjistili, že hlavním procesem bylo ekologicky nenáhodné vymírání na světlo náročných druhů. V důsledku tohoto procesu je současné druhové složení vegetace opuštěných pařezin tvořeno druhově výrazně ochuzeným podsouborem dříve přítomných druhů, jejichž dlouhodobou koexistenci v porostu zajišťovalo pravidelné pařezení.

Ve čtvrtém článku jsme zkoumali, zda rozsáhlá invaze nepůvodní byliny Netýkavky malokvěté přispívá k pozorovaným změnám v diverzitě a složení vegetace nížinných lesů. Přes rozsáhlou invazi Netýkavky jsme zjistili, že nijak neovlivnila ostatní druhy v invadovaných porostech, ani nezpůsobila rychlejší úbytek druhů v těchto porostech. Zdá se tedy, že vysoce invazní Netýkavka nepředstavuje pro domácí druhy nebezpečí a její invaze je spíše průvodním jevem vegetačních změn než jejich hybatelem.

V souhrnu, má práce ukázala, že 1) vegetace studovaných nížinných lesů se během posledních desetiletí výrazně změnila, 2) jednou z hlavních příčin těchto změn bylo opuštění od tradičního lesního hospodaření spočívajícím v pravidelném pařezení, 3) hlavním procesem po opuštění pařezení bylo ekologicky nenáhodné vymírání na světlo náročných druhů a 4) přinejmenším některé rostlinné invaze jsou spíše průvodním jevem těchto změn, než jejich příčinou.